

ภาษีสรรพสามิตยาสูบ (บุหรี่)

เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2559 ได้มีราชกิจจานุเบกษา ประกาศใช้กฎกระทรวงขึ้นภาษีสรรพสามิตยาสูบ รายการบุหรี่ยี่ห้อสำหรับคำนวณค่าแสตมป์ยาสูบในอัตราตามมูลค่าจากร้อยละ 87 เป็นร้อยละ 90 และอัตราตามปริมาณจากร้อยละ 1 บาท เป็น 1.10 บาท โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2559 เป็นต้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการลดจำนวนการสูบบุหรี่ลง โดยเฉพาะการลดจำนวนผู้สูบบุหรี่รายใหม่

จากข่าวสารดังกล่าวหลายท่านอาจจะสงสัยว่า ภาษีสรรพสามิตยาสูบคืออะไร จัดเก็บอย่างไร ทำไมต้องเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบ ผลจากการขึ้นภาษีสรรพสามิตยาสูบ รายการบุหรี่ยี่ห้อในครั้งนี้เป็นอย่างไร เราจะทำความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวในเบื้องต้นดังนี้

ภาษีสรรพสามิตยาสูบคืออะไร?

ภาษีสรรพสามิตยาสูบเป็นภาษีสรรพสามิต (Excise Tax) ชนิดหนึ่ง ซึ่งภาษีสรรพสามิตจะจัดเก็บจากสินค้าและบริการ เช่น บริโภคแล้วอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ และศีลธรรมอันดี มีลักษณะเป็นสินค้าและบริการที่ฟุ่มเฟือย หรือได้รับผลประโยชน์เป็นพิเศษจากกิจการของรัฐ ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องดื่ม รถยนต์ สนามกอล์ฟ โน้ตคลับและดิสโก้เธค สถานอาบน้ำหรืออบตัว ผลิตภัณฑ์เครื่องหอมและเครื่องสำอาง น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน แก้วและเครื่องแก้ว พรมและสิ่งปูพื้นอื่นๆ รถจักรยานยนต์ แบตเตอรี่ สนามแข่งม้า สลากกินแบ่งรัฐบาล กิจการโทรคมนาคม สุราแช่ สุรากลั่น ยาสูบ ไฟ

ภาษีสรรพสามิตยาสูบมีลักษณะเป็นภาษีบาป (Sin Tax) คือ ภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าหรือบริการที่เป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพหรือศีลธรรม (Demerit Goods) ผู้บริโภคสามารถงดเว้นการบริโภคสินค้ากลุ่มนี้ได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพหรือความเป็นอยู่ แต่หากบริโภคสิ่งเหล่านี้มากเกินไปนอกจากจะเกิดผลเสียแต่ตัวเองแล้วจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมโดยรวม สินค้าที่ประเทศต่างๆมักเก็บภาษีบาป ได้แก่ สุรา ยาสูบ ไฟ สถานประกอบการด้านบันเทิง เครื่องดื่มชูกำลัง รวมถึงชา กาแฟ ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เป็นต้น

ภาษีสรรพสามิตยาสูบจัดเก็บอย่างไร?

อัตราภาษีสรรพสามิตที่ใช้กันทั่วไปมี 3 แบบ คือ 1) อัตราตามสภาพ (Specific Rate) คิดภาษีตามสภาพของสินค้าและบริการ เช่น ต่อชิ้น ต่อน้ำหนัก ต่อครั้ง เป็นต้น การจัดเก็บอัตราภาษีตามสภาพรายได้ภาษีจัดเก็บจำนวนแน่นอน ต้นทุนการบริหารการจัดเก็บต่ำ 2) อัตราตามมูลค่า (Ad Valorem Rate) คิดภาษีเป็นร้อยละของมูลค่าสินค้า หรือราคาคูณกับปริมาณ ราคาที่ใช้ในการคำนวณภาษีได้แก่ ราคา ณ โรงงาน

อุตสาหกรรม ราคาขายส่ง ราคาขายปลีก อัตราตามมูลค่าราคาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการจัดเก็บ ในปริมาณสินค้าที่เท่ากัน สินค้าที่มีราคาสูงจะถูกจัดเก็บภาษีสูงกว่าสินค้าที่มีราคาต่ำ 3) อัตราแบบผสมระหว่างอัตราตามสภาพและอัตราตามมูลค่า หรืออัตราผสม (Compound Rate) จะคำนวณมูลค่าภาษีจากอัตราตามสภาพและอัตรามูลค่าทั้งสองอัตราผสมกัน โดยอาจกำหนดให้คิดภาษีรวมกันจากทั้งสองอัตรา และนำมูลค่าภาษีจากแต่ละอัตรามารวมกัน หรือคิดภาษีจากอัตราใดอัตราหนึ่งที่สูงกว่าหรือต่ำกว่าก็ได้

การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบตามพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2509 จะจัดเก็บสำหรับผลิตภัณฑ์หรือสินค้า ได้แก่ ยาเส้น (หมายถึง ใบยาหรือยาอัดซึ่งได้หั่นเป็นเส้นและแห้งแล้ว) และยาสูบ (หมายถึง บุหรี่ซิการ์ บุหรี่อื่น ๆ ยาเส้นปรุง และให้รวมถึงยาเคี้ยวด้วย) โดยชำระ(จัดเก็บ) เป็นค่าแสตมป์ยาสูบแล้วนำแสตมป์ไปปิดบนซองยาเส้นหรือยาสูบ นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้จะบังคับกับการจัดเก็บภาษีดังกล่าวแล้ว ยังเป็นกฎหมายที่ควบคุมอุตสาหกรรมยาสูบด้วย สำหรับยาสูบที่ผลิตในประเทศ ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบในประเทศไทยที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบจากกรมสรรพสามิต สำหรับยาสูบนำเข้าตัวแทนจำหน่ายยาสูบต่างประเทศแต่ละตราจะเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี

ในการคิดคำนวณภาษีสรรพสามิตยาสูบของไทยตามพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2509 สำหรับยาสูบในประเทศและยาสูบที่นำเข้าต้องคิดคำนวณแบบผสม (รวมถึงบุหรี่ยาสูบด้วย) คือใช้อัตราภาษีตามมูลค่า (ถ้าเป็นยาสูบที่ผลิตในประเทศไทยจะใช้ราคาขาย ณ โรงอุตสาหกรรมยาสูบเป็นฐานภาษี สำหรับยาสูบที่นำเข้ามาในประเทศไทยให้ถือตามราคา ซี.ไอ.เอฟ คือ ราคายาเส้นหรือยาสูบที่บวกด้วยค่าประกันภัยและค่าขนส่งถึงด่านศุลกากร เป็นฐานภาษี) และอัตราภาษีตามสภาพหรือตามปริมาณ (ใช้ปริมาณยาสูบตามน้ำหนักเป็นกรัมเป็นฐานภาษี) หากวิธีใดคำนวณแล้วเสียภาษีเป็นเงินสูงกว่าก็เก็บตามอัตราภาษีที่สูงกว่า

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 จนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยาสูบรวม 11 ครั้ง จากอัตราภาษีร้อยละ 55 ของราคามาเป็นร้อยละ 90 ของราคาขาย ณ โรงอุตสาหกรรมยาสูบ อัตราภาษียาสูบในปัจจุบันเป็นดังนี้

รายการ	อัตราเพดาน		อัตราภาษีที่เก็บปัจจุบัน	
	มูลค่า (ร้อยละ)	ปริมาณ (บาท)	มูลค่า (ร้อยละ)	ปริมาณ (บาท)
ยาเส้น	90	3 บาท/กรัม	10	0.01 บาท/กรัม
ยาสูบ				
ซิการ์	90	3 บาท/กรัม	90	1.10 บาท/กรัม
ซิการ์	90	3 บาท/กรัม	20	1.00 บาท/กรัม
บุหรี่ยื่น	90	3 บาท/กรัม	10	0.01 บาท/กรัม
ยาเส้นปรุง	90	3 บาท/กรัม	20	1.00 บาท/กรัม
ยาเคี้ยว	90	3 บาท/กรัม	10	0.10 บาท/กรัม

ที่มา : กรมสรรพสามิต

เก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบเพื่ออะไร?

ในประเทศไทยจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบโดยมีเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการเก็บภาษียาสูบ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ

1) เพื่อหารายได้เข้ารัฐ

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า รัฐมีรายได้จากการจัดเก็บภาษียาสูบเฉลี่ยประมาณ 35,000 ล้านบาท เฉลี่ยร้อยละ 15.15 ของรายได้ภาษีสรรพสามิตทั้งหมด และร้อยละ 3.13 ของรายได้รัฐบาลรวม ในปีงบประมาณ 2558 รายได้ภาษีสรรพสามิตยาสูบมีจำนวน 62,734 ล้านบาทหรือร้อยละ 14 ของรายได้ภาษีสรรพสามิตทั้งหมด และร้อยละ 2.73 ของรายได้รัฐบาลรวม ในปีงบประมาณ 2556 รายได้ภาษียาสูบสูงขึ้น เนื่องจากมีการปรับเพิ่มอัตราภาษียาสูบตามมูลค่าจากร้อยละ 85 เป็น 87

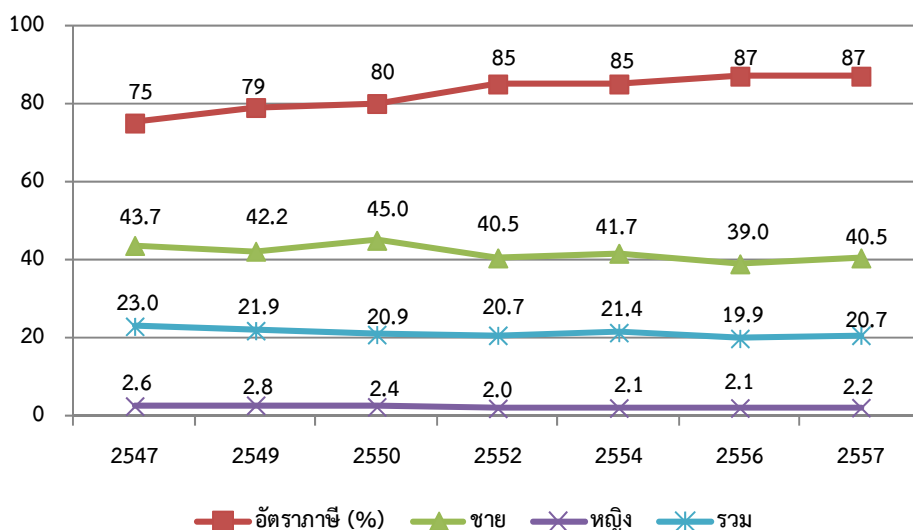
ตารางที่ 1 แสดงสัดส่วนรายได้ภาษียาสูบต่อรายได้ภาษีสรรพสามิต และสัดส่วนรายได้ภาษียาสูบต่อรายได้รวมของรัฐบาล ปีงบประมาณ 2533 – 2558

ปีงบประมาณ	อัตราภาษี (%)	ปริมาณยาสูบที่เสียภาษี (ล้านซอง)	รายได้ภาษียาสูบ (ล้านบาท)	รายได้ภาษีสรรพสามิต (ล้านบาท)	รายได้รวมของรัฐบาล (ล้านบาท)	สัดส่วนรายได้ภาษี ยาสูบต่อรายได้ภาษี สรรพสามิต (%)	สัดส่วนรายได้ภาษี ยาสูบต่อรายได้รวม ของรัฐ (%)
2533	55	1,924	13,636	73,279	404,939	18.61	3.37
2534	55	1,955	15,904	92,493	476,974	17.20	3.33
2535	55	2,035	15,490	102,028	525,364	15.18	2.95
2536	55	2,126	15,638	125,789	556,326	12.43	2.81
2537	60	2,329	19,708	138,669	652,562	14.21	3.02
2538	62	2,172	20,717	155,307	755,095	13.34	2.74
2539	68	2,464	24,057	167,160	895,291	14.39	2.69
2540	68	2,416	29,816	180,168	843,576	16.55	3.53
2541	70	1,952	28,560	155,563	733,461	18.36	3.89
2542	70	1,811	26,655	163,892	709,111	16.26	3.76
2543	71.5	1,826	28,134	168,822	750,082	16.66	3.75
2544	75	1,832	32,310	177,600	785,416	18.19	4.11
2545	75	1,717	31,697	208,154	867,191	15.23	3.66
2546	75	1,981	33,289	246,641	1,009,045	13.50	3.30
2547	75	2,111	36,325	275,773	1,156,713	13.17	3.14
2548	75	2,286	38,193	279,395	1,323,328	13.67	2.89
2549	79	1,758	35,657	274,095	1,397,002	13.01	2.55
2550	80	2,028	41,824	287,231	1,501,975	14.56	2.78
2551	80	1,896	41,832	278,303	1,611,258	15.03	2.60
2552	85	1,790	43,936	291,221	1,464,690	15.09	3.00
2553	85	1,868	53,381	405,862	1,770,222	13.15	3.02
2554	85	2,038	57,196	399,778	1,966,818	14.31	2.91
2555	87	2,130	59,915	379,413	2,060,262	15.79	2.91
2556	87	2,159	67,893	432,835	2,255,759	15.69	3.01
2557	87	1,991	61,002	382,737	2,164,910	15.94	2.82
2558	87	1,841	62,734	439,092	2,299,704	14.29	2.73
เฉลี่ย		2,017	35,981	241,588	1,189,887	15.15	3.13

ที่มา : ส่วนนโยบายการคลังและงบประมาณ สำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (ปรับปรุงเมื่อวันที่ 23 มี.ค. 2559), กรมสรรพสามิต

2) เพื่อจำกัดและควบคุมการบริโภคยาสูบ เพราะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การจัดเก็บภาษีทำให้ยาสูบราคาสูงขึ้น และทำให้ปริมาณการบริโภคยาสูบลดลง

รูปที่ 1 เปรียบเทียบอัตราภาษีบุหรี่ อัตราการสูบบุหรี่ของประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ปี พ.ศ.2547-2557

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อัตราการสูบบุหรี่ในปัจจุบันของประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ในปี 2557 มีอัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นจากปี 2556 คือ ร้อยละ 19.9 เป็นร้อยละ 20.7 ในภาพรวมตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 – 2557 อัตราการสูบบุหรี่ลดลง จากรูปที่ 1 แสดงให้เห็นว่าอัตราภาษีบุหรี่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 ถึงปี 2557 ได้มีการปรับสูงขึ้นจากร้อยละ 75 เป็นร้อยละ 87 ในขณะที่อัตราการสูบบุหรี่ของประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีการปรับตัวลดลงจากร้อยละ 23.0 เป็นร้อยละ 20.7 ซึ่งแสดงว่ามาตรการการขึ้นภาษียาสูบมีผลทำให้อัตราการสูบบุหรี่ลดลง

การควบคุมการบริโภคยาสูบนอกจากจะใช้มาตรการราคาและภาษีเพื่อลดความต้องการยาสูบแล้ว ประเทศไทยยังใช้มาตรการที่ไม่ใช่ราคาในการดำเนินการ เช่น การติดฉลากของผลิตภัณฑ์ยาสูบ การให้ความรู้และการสื่อสารโทษของยาสูบ การจำกัดพื้นที่สูบบุหรี่ เป็นต้น เพื่อให้การบริโภคยาสูบลดลงอย่างต่อเนื่อง

ผลเบื้องต้นจากการขึ้นภาษีสรรพสามิตยาสูบ รายการบุหรี่ซิการ์เรตในครั้งนี้

ผลจากการขึ้นภาษีในครั้งนี้จากร้อยละ 87 เป็นร้อยละ 90 ทำให้อัตราภาษีที่จัดเก็บจริงเพิ่มจากร้อยละ 669 เป็นร้อยละ 900 นอกจากนี้ ภายหลังจากเสียค่าแสตมป์ยาสูบแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้เสียภาษีอื่นๆ ด้วย ได้แก่ 1) เงินบำรุงสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 2) ภาษีเพื่อสื่อ

สาธารณสุข (TPBS) เพื่อเป็นเงินทุนสำหรับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย 3) เงินบำรุงกองทุนพัฒนากีฬา และ 4) ภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งภาษีเหล่านี้ใช้ภาษีสรรพสามิตเป็นฐาน ทำให้ผลการปรับภาษีครั้งนี้มีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2559 เป็นต้นไป โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง (ผู้ผูกขาดการผลิต บุหรี่ภายในประเทศไทย) ได้ประกาศราคาขายปลีกบุหรี่ยี่ห้อ ซึ่งราคาขายปลีกบุหรี่ยี่ห้อที่ผลิตในประเทศปรับขึ้นราคา ช่องละ 10 - 24 บาท ดังนี้

ตรา	ขายปลีก (บาท/ซอง)		การเปลี่ยนแปลง	
	ตั้งแต่ 10 ก.พ. 2559	ตั้งแต่ 1 พ.ค. 2558	เพิ่มขึ้น (บาท/ซอง)	ร้อยละ
รอยัล 90 เดอลุกซ์	110.00	86.00	24.00	28
สามิต 90	86.00	67.00	19.00	28
รอยัล 90	86.00	67.00	19.00	28
กรุงทอง 90	86.00	67.00	19.00	28
กรองทิพย์ 90	86.00	67.00	19.00	28
สายฝน 90	86.00	67.00	19.00	28
KRONG THIP 7.1 (ซองแดง)	68.00	51.03	16.97	33
KRONG THIP 7.1 (ซองเขียว)	68.00	51.03	16.97	33
WONDER รสอเมริกัน	63.00	49.00	14.00	29
WONDER รสเมนทอล	63.00	49.00	14.00	29
SMS (ซองสีแดง)	51.00	40.00	11.00	28
SMS (ซองสีเขียว)	51.00	40.00	11.00	28
GOAL (ซองสีแดง)	45.00	35.00	10.00	29
GOAL (ซองสีเขียว)	45.00	35.00	10.00	29

ที่มา : โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง

ผู้อำนวยการโรงงานยาสูบ คาดการณ์ว่า การที่ราคาบุหรี่ยี่ห้อที่ขายในประเทศปรับตัวสูงขึ้น จะทำให้ตลาดบุหรี่ยี่ห้อภายในประเทศที่มีมูลค่าประมาณ 40,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นปริมาณบุหรี่ยี่ห้อประมาณ 32,000 ล้านมวนต่อปี หดตัวลงประมาณร้อยละ 3 ตลาดบุหรี่ยี่ห้อภายในประเทศ โรงงานยาสูบมีส่วนแบ่งการตลาดคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 75-76 ของทั้งตลาด ส่วนผลกระทบของรายได้ของโรงงานยาสูบ คาดว่า น่าจะหดตัวประมาณร้อยละ 10 หรือมีรายได้ลดลงประมาณ 1,000 ล้านบาทต่อเดือน เนื่องจากการคาดการณ์ว่าจะมีการขึ้นอัตราภาษีทำให้ผู้ขายมีการสต็อกบุหรี่ยี่ห้อไว้ เมื่อบุหรี่ยี่ห้อขึ้นราคาจึงรีบระบายสต็อกเก่าออกมาจำหน่าย ปริมาณการซื้อจากโรงงานยาสูบจึงลดลง

ในเดือนเมษายน 2559 โรงงานยาสูบเตรียมออกบุหรี่ยี่ห้อใหม่ ในขนาดประมาณ 7.1 มิลลิเมตร ซึ่งเป็นขนาดเล็กกว่ารุ่นปกติที่มีขนาดประมาณ 7.7 มิลลิเมตร ราคาจำหน่ายประมาณ 40 บาทต่อซอง เพื่อเจาะตลาดผู้บริโภคที่มีรายได้น้อยให้สามารถซื้อบุหรี่ซองมาสูบได้

การที่ราคาบุหรี่ปรับตัวสูงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภครายได้น้อย บางส่วนไม่มีกำลังซื้อบุหรี่แบบซองมาสูบ อาจจะมีการซื้อบุหรี่แบบแบ่งมวน หรือหันไปนิยมซื้อยาเส้นแบบม้วนเองมาสูบแทน หรืออาจมีการซื้อบุหรี่ที่ไม่เสียภาษี บุหรี่ปลอม หรือบุหรี่ที่ผิดกฎหมายมาสูบแทน เพราะราคาถูกกว่า

ผลจากการดำเนินนโยบายการขึ้นขึ้นภาษีสรรพสามิตยาสูบ รายการบุหรี่ซิการ์แตรในครั้งนี้ ผลการดำเนินการจะลดจำนวนผู้สูบบุหรี่ โดยเฉพาะผู้สูบบุหรี่รายใหม่ และหรือเพิ่มรายได้ให้กับรัฐมากขึ้นเพียงใดเป็นเรื่องที่ต้องติดตามผลที่จะเกิดขึ้นต่อไป

แหล่งข้อมูล

<http://www.thairath.co.th/content/577675>

<http://www.thaitobacco.or.th>

<http://www.excise.go.th>

<http://www.fpo.go.th>

<http://www.nso.go.th>